Zekât verirken nelere dikkat edelim?

Bursa'dan Okuyucumuz: "Zekât verirken dikkat etmemiz gereken hususlar nelerdir. Verirken bir sırası var mıdır?"

ZEKÂT VERİRKEN İNCİTMEMELİ

Zekât vermenin başlıca âdâbı şunlardır:

1- Zekât Allah'ın emri olarak ihtiyaç sahibinin zengin üzerindeki hakkıdır ve yalnızca Allah rızası için verilir. Verilirken sadece Allah'ın rızası gözetilir. Zekâttan menfaat ummak, zekât verilen kişiden karşılığında hizmet almak, onu minnet altında bırakmak, karşılığında teşekkür, iyilik ya da başka türlü yardım beklemek veya verilen zekâtı başa kakmak zekât ruhuyla asla bağdaşmayan ve verilen zekâtı boşa çıkaran davranışlardır. Böyle davranışlardan sakınmalı, zekât verilen kişiyi asla minnet altında bırakmamalıdır. Nitekim Kur'ân buyuruyor ki: "Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rab'leri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de. Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir). Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın."1

2- Zekât verirken, bunun zekât olduğunu söylemeden, "şu sana olan borcumu bir alıver!" "şu emanetini bir alıver!" gibi rica sözleriyle verilmeli, zekât alanın gönlü incitilmemeye dikkat edilmelidir.

3- Zekât verirken niyet içinden yapılmalı, açıktan yapılmamalıdır.

4- Zekât toplama memuru veya ihtiyaç sahibi kişi, zekât aldığı zengine "Allah kazancına bereket versin!" veya buna benzer şekilde dua etmelidir.

ZEKÂTI MALIN KÖTÜSÜNDEN VERMEMELİDİR

5- Zekât temiz ve helal kazançtan verilmeli, bunun için helal kazanmaya azami

gayret gösterilmelidir. Kur'ân buyurur ki: "Eğer inanan kimselerseniz Allah'ın bıraktığı helâl kazanç sizin için daha hayırlıdır."2

6- Zekât için malın iyisini veya orta hallisini seçmeli, malın kötüsünü zekât olarak vermemelidir. Yüce Allah buyuruyor ki: "Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki Allah, her bakımdan zengindir, övülmeye lâyıktır."3

7- Zekâtın Hanefilere göre gösterişten ve riyadan korunmak için gizlice; Şafii ve Hanbelilere göre ise farz bir ibadeti teşvik amacıyla açıktan verilmesi efdaldir. Kur'ân buyurur ki: "Sadakaları açıktan verirseniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da keffaret olur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."4

8- Zekât, ödeme vakti geldiğinde hemen ödemeli, mümkün mertebe geriye bırakmamalı, geciktirmemelidir. Kur'ân, "Hayırda yarışınız!" 5 Buyuruyor.

İZZETLİ VE İFFETLİ FAKİRLER ARANMALI

9- İffetli ve ihtiyacını insanlara söylemekten utanan ihtiyaç sahipleri aranıp bulunmalı ve zekât vermede onlara öncelik verilmelidir. Kur'ân şöyle buyurmuştur:

"Sadakalar" kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne verirseniz, şüphesiz Allah onu bilir.6

10- Zekâtta akrabaya yakınlık derecesine göre öncelik verilmelidir. Önce kardeşler ve kardeş çocukları, sonra amca, dayı, hala ve teyze, sonra diğer akrabalar ve komşulardan fakir olanlar gözetilmelidir.

11- Zekâtı kendisi bizzat veremeyecekse, vekil tayin ettiği kimsenin güvenilir, emanete riayetkâr, mümkünse takva ve nezaket sahibi bir kimse olmasını tercih etmelidir.

Dipnotlar:
1- Bakara Suresi, 262, 263, 264.
2- Hud Suresi, 86.
3- Bakara Suresi, 267.
4- Bakara Suresi, 271.

5- Bakara Suresi, 148; Maide Suresi, 48; Hadid Suresi, 21.
6- Bakara Suresi, 273.